

Prosinec 2009

Prosincové dny jsou pro řadu z nás ve znamení shonu a spěchu. Při pohledu na kalendář odpočítáváme hodiny do začátku nového roku, pracovně potřebujeme stihnout ještě spoustu věcí, Vánoce se blíží, je třeba nakoupit dárky, uklidit, napéct... Pro Vás, kteří si budete chtít v předvánočním shonu odpočinout, jsme připravili již tradiční dvojvýstavu Listování + Co rok dal. S tou první budete mít možnost cestovat časem a přenést se o

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Prosincová literární výročí
- » Památník v roce 2010
- » Budování státu
- » Veduty moravských královských měst
- » Tři otázky pro Alenu Kožíkovou
- » Skrytá paměť Moravy

několik století zpět na místa, jež jsou Vám dobře známa, prostřednictvím vedut jednotlivých moravských královských měst. Více se dočtete v článku Petry Křivové. S tou druhou nahlédnete pod pokličku naší činnosti prostřednictvím přírůstků do našich sbírek. K vánoční atmosféře přispěje výstava betlémů v prostorách benediktinského kláštera. Pokud už teď promýšlíte své plány na příští rok, přijměte i nabídku Památníku, s níž

v roce 2010 můžete oslavit páté výročí jeho existence. Opět je plán akcí pestrý a pevně věřím, že si každý z Vás najde výstavu či přednášku, která ho zaujme. Andrea Vítová, tajemnice literární soutěže Skrytá paměť Moravy, se těší na nové příspěvky do čtvrtého ročníku a chystá své spanilé jízdy s Krocením literární múzy.

Spolu s ostatními kolegy Vám přeji příjemné vánoční svátky, z nichž jistě načerpáte pohodu a sílu do dalších dnů.

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
p r o s i n c e

Ivan Blatný: VÁNOCE

*Kůň vydechl tiše bílý keř,
ryzí křemen, mléčný, žilkovaný
skřípot vrat se dlouho nesl čistým vzduchem,
v lesích spala zvěř.*

(Ze sbírky Hledání přítomného času)

Některá (nejen) literární výročí měsíce prosince 2009

2. 12. 1926

se v Kroměříži narodil filmový scenárista a dramatik, autor prózy pro děti a básník Miloš Macourek (Člověk by nevěřil svým očím, Mach a Šebestová). Studoval na gymnáziu v dnešním Frýdku–Místku, krátce i hudebně-dramatickou konzervatoř v Ostravě. Za války byl totálně nasazen, po roce 1946 vystřídal řadu zaměstnání, mj. pracoval i jako reklamní tiskař či nakladatelský redaktor. Od roku 1959 spolupracoval jako scenárista s Divadlem Na zábradlí, ve Filmovém studiu Barrandov působil jako dramaturg a na základě jeho scénářů vzniklo několik desítek animovaných i hraných filmů. Velký úspěch u dětských diváků zaznamenaly televizní seriály jako Arabela, Létající Čestmír ad. Dílo Miloše Macourka se uzavřelo 30. září 2002, kdy v Praze zemřel.

21. 12. 1919

se v Brně narodil lyrický básník, člen Skupiny 42 a autor veršů pro děti Ivan Blatný (Melancholické procházky, Hledání přítomného času). Syn spisovatele Lva Blatného studoval na gymnáziu, následně na filozofické fakultě v Brně – do uzavření vysokých škol v roce 1939. Roku 1948 ho Syndikát čs. spisovatelů vyslal do Velké Británie, odkud se následně odmítl vrátit. Jeho melodické verše byly často inspirovány hudbou nebo výtvarným uměním. Většina jeho básní je situována do rodného města. Spolu s J. Ortenem psal i prózu. Svůj život dožil ve Spojeném království, kde 5.8.1990 v Colchesteru umřel.

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

10. prosince, 16 hod., vernisáž výstavy Listování (Veduty moravských královských měst) + Co rok dal

Každoroční výstava Listování představí návštěvníkům veduty moravských královských měst ze 17. a 18. stol. Zároveň si budou moci prohlédnout ukázkou nových přírůstků do sbírek Památníku písemnictví na Moravě. Výstava potrvá od 10. prosince 2009 do 3. ledna 2010.

Klub přátel Památníku

Zajímají Vás aktivity Památníku? Staňte si i Vy členem Klubu přátel, nezávislého sdružení. Podrobnější informace o Klubu přátel najdete na zvláštním letáčku u pokladny Památníku a na webových stránkách Muzea Brněnska: www.muzeumbrnenska.cz.

PAMÁTNÍK V ROCE 2010

Památník písemnictví na Moravě oslaví v příštím roce páté výročí své existence. Po celou tuto dobu nabízel svým příznivcům a návštěvníkům nejen postupně vznikající stálé expozice věnované moravskému písemnictví, ale také pravidelné výstavy a další zajímavé akce pořádané v rámci Klubu přátel, který vznikl v září 2007. Rok 2010 bude nabídkou akcí Památníku také pestrý. Dvě z výstav se zaměří na moravské časopisy a nakladatelství. Do jeho prvních dnů Památník vstoupí spolu s výstavou věnovanou

hudební revue Opus musicum, jednoho z nejstarších českých odborných časopisů, který vychází nepřetržitě od roku 1969 do dneška. Výstava věnovaná nakladatelství Repronis, mj. vydalo populární Deniky Ostravaka, představí jednotlivé ediční řady ostravského vydavatelství spjaté tematicky nebo osobou autora s Ostravskem. Výročí významných osobností zachytí výstavy a akce věnované Robertu a Aloisi Musilovým, výrazným osobnostem se světovým věhlasem, a básníku Oldřichu Mikuláškoví, stejně jako významnému životnímu jubileu čestného člena Klubu přátel Památníku a všestranně nadané osobnosti Ludvíka Kundery. Na jaře prostory benediktinského kláštera doslova „rozkvetou“ díky instalovaným kaméliím, a protože pravidelní návštěvníci by jistě postrádali „listování“, budou mít možnost seznámit se s moravskými ex libris, bohatě iluminovanými rukopisy královny Rejčky či spolu se svými dětmi nahlédnou do historie známých i méně známých pohádkových příběhů. Nedílnou součástí jednotlivých výstav budou doprovodné akce v podobě přednášek na téma Knižní kultura a Cestovatelé z Moravy či výletů pokračujících v řadě sportovně kulturních akcí.

BUDOVÁNÍ STÁTU

Ke své hanbě přiznávám, že až letos jsem se dostal k poctivému čtení Budování státu. Ti, kteří mají tuto lekci už dávno za sebou, necht' zvednou v údivu obočí a klidně mě prohlásí za nevzdělance. Mají pravdu, až poklidné čtení o dovolené mě utvrdilo v tom, že tahle knížka by měla být přímo doporučenou četbou, a to z mnoha a mnoha důvodů. Ten první je ryze historický, i když to není knížka historika, a dokonce ani nemá základní odborné parametry. Nenajdete tu odkazy na literaturu, dokonce ani ne na prameny (což mi bylo v mnoha případech líto), není tu ani kritický přehled toho, co již bylo o daném tématu napsáno. A o čem vlastně tahle docela obsáhlá knížka (vydání v Atlantisu má kolem 4000 stran!) pojednává? Jejím tématem je vznik Československé republiky a první léta její existence. Autor Ferdinand Peroutka toto své nejobsáhlejší dílo původně vycházející ve třicátých letech nedokončil, ale politickou situaci let 1918–1923 vylíčil způsobem, který můžeme dodnes obdivovat. Najdeme tu mj. osvětlení mnoha otázek dnes aktuálních – tradice a role levice, pozice katolicismu i vztah k tzv. Sudetským Němcům, problematika státních financí atd. Je to dokonalá učebnice významné etapy českých dějin (i slovenských), učebnice tvrdošjně usilující o objektivitu, toleranci a pochopení. Jistě, Peroutka má své přesvědčení typického liberála se sociálním cítěním (ne nadarmo se pohyboval v Masarykově okruhu), a tedy málo pochopení pro experimenty a teatrální výstupy, o něž nebylo ani tehdy na naší politické scéně nouze. Ale snaží se poctivě o jejich osvětlení a především o porozumění mechanismům, podle nichž politika funguje. A co dnešního čtenáře, který se pramálo zajímá o děje staré skoro sto let, ohromí? – To je právě mechanismus situací, ta konstantní rovnice – podobné podmínky, podobné rezultáty bez ohledu na letopočet. A tak tahle lekce je i lekcí pro dnešek. Mnoho z toho, co prožíváme, už tu bylo. To dobré, i to horší. Nevím, zda takové poznání pomůže, ale může uklidnit. A to občas potřebujeme všichni. Nejen ti v politice.

*Vedoucí Památníku **Vojen Drlík** je nevysychající studnicí nápadů nejen při přípravě výstav, ale také dalších aktivit Památníku. Jeho smysl pro humor nám pomáhá zvládnout každou, i zdánlivě zapeklitou situaci.*

Veduty moravských královských měst

Tradiční prosincová výstava Listování má tentokrát podnázev Veduty moravských královských měst. Podle jedné z mnoha definic se vedutou nazývá malířské, kreslířské nebo grafické zachycení pohledu na město, krajinu či historickou událost.

Vznik vedut je úzce spjat s osamostatněním krajinomalby od dalších obrazových témat v 15. stol. Nejprve se používaly jen jako dekorace, ale zájem o ně rychle rostl, takže později se staly nedílnou součástí knih o historii, kronik a popisů tehdejšího světa. Podobu veduty, jež se udržela až do 19. stol., vytvořili Georg a Jacob Hoefnagelovi v díle Civitatis Orbis Terrarum, které vycházelo v Kolíně nad Rýnem na přelomu 16. a 17. stol. Největší rozkvět pro veduty znamenalo období baroka. Obraz samotného města se zjednodušuje, ale přidává se dekorativní rámeček, erby, znaky, emblémy a do popředí výjevu se dostávají bohaté žánrové scény. Více se také klade důraz na zachycení atmosféry a nálady. Kromě reálných měst a stavebních památek se objevují i pohledy na ideální města či krajiny.

Následující období, klasicismus, omezil vedutu na kreslířskou oblast. Důležité je věcné a věrné podání, složka umělecká se potlačuje.

Další změny přinesl vynález litografie roku 1796. Výroba grafik se zjednodušila a zrychlila, bylo tedy možné zachytit rychlé proměny měst a technický pokrok.

Zánik veduty přinesla ve 2. pol. 19. stol. maximálně věrná, často aktualizovaná a také finančně dostupná fotografie.

První české veduty jsou dílem umělce Jana Willenberga a tiskem vyšly v dílech Bartoloměje Paprockého z Hlahol v letech 1593 a 1602. V dalších obdobích se zobrazení měst nejčastěji vyskytuje v tiscích o poutních nebo lázeňských místech a v dějepisných publikacích. Naproti tomu nevydaný zůstal sborník perokreseb českých, moravských a slezských měst významného slezského kreslíře Friedricha Bernarda Wernera z pol. 18. stol.

Při hodnocení vedut posuzujeme jejich uměleckou a věcně obsahovou hodnotu, přičemž právě podle obsahové hodnoty je můžeme rozdělit do několika skupin od přesných zobrazení po ideální zachycení daného místa. Sledujeme např. architekturu města, okolní krajinu či figurální stafáž. V neposlední řadě se určuje stanoviště autora.

Výstava bude zaměřena na pohledy na moravská královská města. Ta začala vznikat ve 13. stol. za českých králů Přemysla Otakara I., Václava I. a Přemysla Otakara II. K roku 1300 jich měla Morava osmnáct – Brno, Olomouc, Znojmo, Jihlavu, Uničov, Zábřeh, Litovel, Jevíčko, Přerov, Velkou Bíteš, Telč, Jemnici, Pohořelice, Ivančice, Bzenec, Uherské Hradiště, Hodonín a Uherský Brod. Jejich počet ale prudce klesal, jak města v následujících staletích přecházela z majetku krále do šlechtických rukou.

3 OTÁZKY pro

Alenu Kožíkovou

Měla jste možnost sledovat svého otce při psaní. Podělil se s Vámi o své pocity z tvůrčí činnosti?

Tátu jsem vlastně nejčastěji viděla při psaní. Psal doma, na chalupě, v horku, v zimě... dovedl se soustředit, i když okolo něho pobíhaly děti. Psaní, to byla jeho jistota.

Poznámky, výpisky si rozkládal na koberci a upozorňoval mě na různé zajímavosti, které objevil. Bavili jsme se o námětech, o kterých uvažoval; četla jsem rukopisy a byl velice netrpělivý, když jsem to odkládala. Samozřejmě jsem působila jako jeho dramaturg, když napsal divadelní hru. Byla jsem velice ráda, když se pak opravdu uváděla. Té společné práce jsem si vážila.

Stejně jako Váš otec jste se věnovala divadlu. Nakolik Vás ovlivnil? Bylo těžké najít si svou vlastní cestu?

Jistě ovlivnil, vždyť jsem žila v divadelním prostředí: maminka Zdenka Švabíková byla herečka, stejně tak teta Jarmila Švabíková (s ní jsem se pak setkala v Městských divadlech pražských), strýc Josef Gruss byl členem Národního divadla. Chodila jsem už od dětství často do divadla.

Bylo těžké nepřijímat jejich názory a to v době, kdy se vlastní názor zrovna nenosil. Byla jsem však, i když jedináček, dost samostatná. Hodně jsem se věnovala různým sportům a táta mě v tom podporoval. A také jsem ještě před ukončením školy nastoupila do divadla v Českých Budějovicích a „našla si vlastní cestu“.

Jaký byl František Kožík otec?

Dětství jsem měla krásné, byla jsem tátovou milovanou dcerou; vždycky si na mne udělal čas. Za prohřešky mě netrestal, spíše mi domlouval a trpěl přitom víc než já. Vzpomínek je hodně – třeba na hezké Vánoce, které otec velmi ctil. Vztah otec dcera se odrazil i – v jeho díle: např. Čarovný prsten vznikl z poznámek o malé Alence, Normální obraz srdce se věnuje již vztahu k dospělé dceři. Vžíval se do zoufalství Janáčka, když mu umřela dcera Olga, do neštěstí Vojana, když mu zmizela dcera v cizině.

Jsem ráda, že se na tátou nezapomíná a že se Morava k němu při 100. výročí jeho narození přihlásila. Na podzim knihovna v Uherském Brodu přijala jeho jméno a před ní se odhalila jeho busta. Snad i čtenáři mu zůstali věrní. Po Největším z pierotů, Čarovném prstenu, Černém slunci vyšel jeden z jeho prvních románů - Blázny živí Bůh.

Dcera spisovatele Františka Kožíka Alena Kožíková vystudovala Divadelní fakultu AMU, obor režie a dramaturgie. Její jméno je spojeno s činností Městských divadel pražských a Divadla na Vinohradech. Kromě spolupráce s rozhlasem, televizí, divadelními novinami a časopisy se věnuje překladům divadelních her z francouzštiny a němčiny.

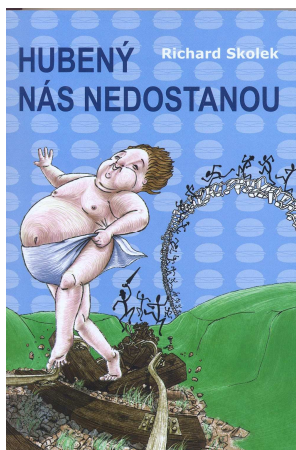
SKRYTÁ PAMĚŤ MORAVY

29. října bylo v prostorách benediktinského kláštera, na pravidelné vzpomínkové akci Památníku At' žije republika!, vyhlášeno téma 4. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy, pořádané Jihomoravským krajem. Téma pro rok 2010 je **Z rodinné kroniky**. A tak je tu opět šance pro mladé a začínající autory zapojit svou fantazii a změřit své síly s těmi, kterým se psaní a literatura staly koníčkem.

Získali jsme:

Jednou z nadějných osobností na poli literatury je Richard Skolek, jehož povídka zvítězila v prvním ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Do sbírkové knihovny Památníku nám daroval svou knihu *Hubený nás nedostanou* (Třebíč: Akcent 2009), která

má své místo mezi tvorbou nejmladší generace moravských autorů. Čtenáři v něm najdou soubor fejetonů, které vycházely v Brněnském a Blanenském deníku a také v Týdeníku u nás.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136
e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz
www.muzeumbrnenska.cz

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková
Autoři textů: Petra Křivová, Vojen Drlík, Romana Macháčková
Vychází desetkrát ročně, číslo 10, ročník 3.